

RAMAZAN SONRASINDA DA NAMAZLARA DEVAM EDİLMELİ

İslam'ın beş ana şartı: (Kelime-i şehadet, Savm (oruç), Salât (namaz), Hac, Zekât'tır.)

Oruç ayı olan

ramazan ayını geride bıraktık.

Ramazan ayında oruçlarımızla beraber namazlarımızı da daha özel bir disiplinle kıldık. Allah kabul etsin.

Ramazan ayı

çıktıktan sonra tembellik yaparak namazlarımızı kılmamazlık yapmamalıyız. Daha ciddi, daha disiplinli olarak namazlarımızı kılmaya devam etmeliyiz.

İslam'ın en ana şartı olan Kelime-i Şahadet zaten her Müslüman'ın hem dil, hem de kalple her an söylediği zikridir:

"Eşhedü en la ilahe illallah ve eşhedü enne Muhammeden abdühü ve resulühü"

Hac ve Zekat vazifelerimizi de her zaman en güzel şekilde yerine getirme gayrti içinde olmalıyız.

Namazda tembellik yapanlara Bediüzzaman Hazretleri'nin verdiği önemli cevabı hepimize ders niteliği taşıdığı için yayımlıyoruz.

RİSALE-İ NUR KÜLLİYATI'NDAN / YİRMİ BİRİNCİ SÖZ

İki

makamdır.

Birinci Makam

اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِهِ
وَعَلَى الْبَرِّ الطَّيِّبِينَ

الصَّلَاةُ كَلَامَاتٌ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ كِتَابًا مَوْقُوتًا

Bir zaman

sinnen, cismen, rütbeten büyük bir adam bana dedi: "Namaz iyidir. Fakat her gün her gün beşer defa kılmak çoktur. Bitmediğinden usanç veriyor."

O zatın o

sözünden hayli zaman geçtikten sonra, nefsimi dinledim. İşittim ki aynı sözleri söylüyor ve ona baktım gördüm ki tembellik kulağıyla şeytandan aynı dersi alıyor. O vakit anladım o zat o sözü, bütün nüfus-u emmarenin namına söylemiş gibidir veya söylettirilmiştir. O zaman ben dahi dedim: "Madem nefsim

emmaredir. Nefsini ıslah etmeyen, başkasını ıslah edemez. Öyle ise nefsimden başlarım.”

Dedim: Ey

nefis! Cehl-i mürekkebe içinde, tembellik döşğinde, gaflet uykusunda söylediğin şu söze mukabil **beş ikazı** benden işit.

Birinci İkaz

Ey bedbaht

nefsim! Acaba ömrün ebedî midir? Hiç kat'î senedin var mı ki gelecek seneye belki yarına kadar kalacaksın? Sana usanç veren, tevehhüm-ü ebediyettir. Keyif için ebedî dünyada kalacak gibi nazlanıyorsun. Eğer anlasa idin ki ömrün azdır hem faydasız gidiyor. Elbette onun yirmi dörtten birisini, hakiki bir hayat-ı ebediyenin saadetine medar olacak bir güzel ve hoş ve rahat ve rahmet bir hizmete sarf etmek; usanmak şöyle dursun, belki ciddi bir iştiaak ve hoş bir zevki tahrike sebep olur.

İkinci İkaz

Ey

şikem-perver nefsim! Acaba her gün her gün ekmek yersin, su içersin, havayı teneffüs edersin; sana onlar usanç veriyor mu? Madem vermiyor çünkü ihtiyaç tekerrür ettiğinden usanç değil belki telezzüz ediyorsun. Öyle ise hane-i cismimde senin arkadaşların olan kalbimin gıdası, ruhumun âb-ı hayatı ve latîfe-i Rabbaniyemin hava-yı nesîmini cezb ve celbeden namaz dahi seni usandırmamak gerektir.

Evet,

nihayetsiz teessürat ve elemlere maruz ve müptela ve nihayetsiz telezzüzata ve emellere meftun ve pür-sevda bir kalbin kut ve kuvveti, her şeye kâdir bir Rahîm-i Kerîm'in kapısını niyaz ile çalmakla elde edilebilir.

Evet, şu

fâni dünyada kemal-i süratle vaveylâ-yı firakı koparan giden ekser mevcudatla alâkadar bir ruhun âb-ı hayatı ise her şeye bedel bir Mabud-u Bâki'nin, bir Mahbub-u Sermedî'nin çeşme-i rahmetine namaz ile teveccüh etmekle içilebilir.

Evet,

fıtraten ebediyeti isteyen ve ebed için halk olunan ve ezelî ve ebedî bir zatın âyinesi olan ve nihayetsiz derecede nazik ve letafetli bulunan zîşuur bir sırr-ı insanî, zînur bir latîfe-i Rabbaniye; şu kasavetli, ezici ve sıkıntılı, geçici ve zulümatlı ve boğucu olan ahval-i dünyeviye içinde, elbette teneffüse pek çok muhtaaktır ve ancak namazın penceresiyle nefes alabilir.

Üçüncü İkaz

Ey sabırsız

nefsim! Acaba geçmiş günlerdeki ibadet külfetini ve namazın meşakkatini ve musibet zahmetini, bugün düşünüp muzdarip olmak hem gelecek günlerdeki ibadet vazifesini

ve namaz hizmetini ve musibet elemini, bugün tasavvur edip sabırsızlık göstermek hiç kâr-ı akıl mıdır?

Şu

sabırsızlıkta misalin şöyle bir sersem kumandana benzer ki: Düşmanın sağ cenah kuvveti onun sağındaki kuvvetine iltihak etmiş ve ona taze bir kuvvet olduğu halde; o tutar mühim bir kuvvetini sağ cenaha gönderir, merkezi zayıflastırır. Hem sol cenahta düşmanın askeri yok iken ve daha gelmeden, büyük bir kuvvet gönderir “Ateş et!” emrini verir. Merkezi bütün bütün kuvvetten düşürtür. Düşman işi anlar, merkeze hücum eder, târumar eder.

Evet, buna
benzersin. Çünkü geçmiş günlerin zahmeti, bugün rahmete kalbolmuş; elemi gitmiş, lezzeti kalmış. Külfeti, keramete iltihak ve meşakkati, sevaba inkılab

etmiş. Öyle ise ondan usanç almak değil belki yeni bir şevk, taze bir zevk ve devamla ciddi bir gayret almak lâzım gelir. Gelecek günler ise madem gelmemişler. Şimdiden düşünüp usanmak ve fütur getirmek aynen o günlerde açlığı ve susuzluğu ile bugün düşünüp bağırıp çağırmak gibi bir divaneliktir.

Madem hakikat

böyledir. Âkıl isen ibadet cihetinde yalnız bugünü düşün ve onun bir saatini, ücreti pek büyük, külfeti pek az, hoş ve güzel ve ulvi bir hizmete sarf ediyorum, de. O vakit senin acı bir füturun, tatlı bir gayrete inkılab eder.

İşte ey

sabırsız nefsim! Sen üç sabır ile mükellefsin.

Birisi: Taat üstünde sabırdır.

Birisi: Masiyetten sabırdır.

Diğeri: Musibete karşı sabırdır.

Aklın varsa

şu üçüncü ikazdaki temsilde görünen hakikati rehber tut. Merdane “Yâ Sabûr!” de, üç sabrı omuzuna al. Cenab-ı Hakk’ın sana verdiği sabır kuvvetini, eğer yanlış yolda dağıtmazsan her meşakkate ve her musibete kâfi gelebilir ve o kuvvetle dayan.

Dördüncü İkaz

Ey sersem

nefsim! Acaba şu vazife-i ubudiyet neticesiz midir, ücreti az mıdır ki sana usanç veriyor? Halbuki bir adam sana birkaç para verse veyahut seni korkutsa akşama kadar seni çalıştırır ve fütursuz çalışırsın.

Acaba bu

misafirhane-i dünyada âciz ve fakir kalbine kut ve gına ve elbette bir menzilin olan kabrinde gıda ve ziya ve herhalde mahkemen olan mahşerde senet ve berat ve ister istemez üstünden geçilecek sırat köprüsünde nur ve burak olacak bir namaz, neticesiz midir veyahut ücreti az mıdır? Bir adam sana yüz liralık bir hediye vaad etse yüz gün seni çalıştırır. Hulfü’l-vaad edebilir o adama itimat edersin, fütursuz işlersin.

Acaba

hulfü’l-vaad, hakkında muhal olan bir zat, cennet gibi bir ücreti ve saadet-i ebediye gibi bir hediye sana vaad etse pek az bir zamanda, pek güzel bir vazifede seni istihdam etse; sen hizmet etmezsen veya isteksiz, suhre gibi veya usançla, yarım yamalak hizmetinle onu vaadinde ittiham ve hediyesini istihfaf etsen pek şiddetli bir te’dibe ve dehşetli bir tazibe müstahak olacağını düşünmüyor musun? Dünyada hapsin korkusundan en ağır işlerde fütursuz hizmet ettiğin halde; cehennem gibi bir haps-i ebedînin havfı, en hafif ve latîf bir hizmet için sana gayret vermiyor mu?

Beşinci İkaz

Ey

dünya-perest nefsim! Acaba ibadetteki füturun ve namazdaki kusurun meşâgil-i dünyeviye kesretinden midir veyahut derd-i maişetin meşgalesiyle vakit bulamadığından mıdır? Acaba sırf dünya için mi yaratılmışsın ki bütün vaktini ona sarf ediyorsun!

Sen istidat

cihetiyle bütün hayvanatın fevkinde olduğunu ve hayat-ı dünyeviye levazımâtını tedarikte iktidar cihetiyle, bir serçe kuşuna yetişemediğini biliyorsun. Bundan neden anlamıyorsun ki vazife-i asliyen hayvan gibi çabalamak değil, belki hakiki bir insan gibi hakiki bir hayat-ı daime için sa’y etmektir. Bununla

beraber meşâgil-i dünyeviye dediğin, çoğu sana ait olmayan ve fuzulî bir surette karıştığın ve karıştırdığın malayani meşgalelerdir. En elzemini bırakıp

güya binler sene ömrün var gibi en lüzumsuz malûmat ile vakit geçiriyorsun. Mesela, “Zühal’in etrafındaki halkaların keyfiyeti nasıldır?” ve “Amerika tavukları ne kadardır?” gibi kıymetsiz şeylerle kıymettar vaktini geçiriyorsun. Güya kozmoğrafya ilminden ve istatistikçi fenninden bir kemal alıyorsun.

Eğer desen: “Beni namazdan ve ibadetten alıkoyan ve fütur veren öyle lüzumsuz şeyler değil, belki derd-i maişetin zarurî işleridir.”

Öyle ise ben

de sana derim ki: Eğer yüz

kuruş bir gündelik ile çalışsan sonra biri gelse, dese ki: “Gel on dakika kadar şurayı kaz, yüz lira kıymetinde bir pırlanta ve bir zümrüt bulacaksın.” Sen ona: “Yok, gelmem. Çünkü on kuruş gündeliğimden kesilecek, nafakam azalacak.” desen, ne kadar divanece bir bahane olduğunu elbette bilirsin.

Aynen onun

gibi sen şu bağında, nafakan için işliyorsun. Eğer farz namazı terk etsen bütün sa’yın semeresi, yalnız dünyevî ve ehemmiyetsiz ve bereketsiz bir nafakaya münhasır

kalır. Eğer sen istirahat ve teneffüs vaktini, ruhun rahatına, kalbin teneffüsüne medar olan namaza sarf etsen o vakit, bereketli nafaka-i dünyeviye ile beraber, senin nafaka-i uhreviyene ve zâd-ı âhiretine ehemmiyetli bir menba olan, iki maden-i manevî bulursun:

Birinci

maden: Bütün

bağındaki (Hâşiye[1])

yetiştirdiğin –çiçekli olsun, meyveli olsun– her nebatın, her ağacın tesbihatından, güzel bir niyet ile bir hisse alıyorsun.

İkinci

maden: Hem bu

bağdan çıkan mahsulattan kim yese –hayvan olsun, insan olsun; inek olsun, sinek olsun; müşteri olsun, hırsız olsun– sana bir sadaka hükmüne geçer. Fakat o şart ile ki sen, Rezzak-ı Hakiki namına ve izni dairesinde tasarruf etsen ve onun malını, onun mahlukatına veren bir tevziat memuru nazarıyla kendine baksan...

İşte bak,

namazı terk eden ne kadar büyük bir hasaret eder, ne kadar ehemmiyetli bir serveti kaybeder ve sa’ye pek büyük bir şevk veren ve amelde büyük bir kuvve-i manevî temin eden o iki neticeden ve o iki madenden mahrum kalır, iflas eder. Hattâ ihtiyarlandıkça bahçecilikten usanır, fütur gelir. “Neme lâzım.” der. “Ben zaten dünyadan gidiyorum. Bu kadar zahmeti ne için çekeceğim?” diyecek, kendini tembelliğe atacak. Fakat evvelki adam der: “Daha ziyade ibadetle beraber sa’y-i helâle çalışacağım. Tâ kabrime daha ziyade ışıık göndereceğim, âhiretime daha ziyade zahîre tedarik edeceğim.”

Elhasıl: Ey nefis! Bil ki dünkü gün senin

elinden çıktı. Yarın ise senin elinde senet yok ki ona mâliksin. Öyle ise hakiki ömrünü, bulunduğun gün bil. Lâekall günün bir saatini, ihtiyat akçesi gibi hakiki istikbal için teşkil olunan bir sandukça-i uhreviye olan bir mescide veya bir seccadeye at.

Hem bil ki

her yeni gün, sana hem herkese, bir yeni âlemin kapısıdır. Eğer namaz kılmazsan senin o günlük âlemin zulümatlı ve perişan bir halde gider, senin aleyhinde âlem-i misalde şehadet eder. Zira herkesin, her günde, şu âlemden bir mahsus âlemi var. Hem o âlemin keyfiyeti, o adamın kalbine ve ameline tabidir. Nasıl ki âyinende görünen muhteşem bir saray, âyinenin rengine bakar. Siyah ise siyah görünür. Kırmızı ise kırmızı görünür. Hem onun keyfiyetine bakar. O âyine

şişesi düzgün ise sarayı güzel gösterir. Düzgün değil ise çirkin gösterir. En nazik şeyleri kaba gösterdiği misillü sen kalbinle, aklınla, amelinle, gönlünle, kendi âleminin şeklini değiştirirsin. Ya aleyhinde ya lehinde şahadet ettirebilirsin.

Eğer namazı

kılsan o namazın ile o âlemin Sâni'-i Zülcelal'ine müteveccih olsan birden, sana bakan âlemin tenevvür eder. Âdeta namazın bir elektrik lambası ve namaza niyetin, onun düğmesine dokunması gibi o âlemin zulümatını dağıtır ve o herc ü merc-i dünyeviyedeki karmakarışık perişanîyet içindeki tebeddülât ve harekât, hikmetli bir intizam ve manidar bir kitabet-i kudret olduğunu gösterir.

اللَّهُ نُورُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ âyet-i pür-envarından bir nuru, senin kalbine serper. Senin o günkü âlemini, o nurun in'ikasıyla ışıklandırır. Senin lehinde nuraniyetle şahadet ettirir.

Sakın deme: “Benim namazım nerede, şu hakikat-i

namaz nerede?” Zira bir hurma çekirdeği, bir hurma ağacı gibi kendi ağacını tavsif eder. Fark yalnız icmal ve tafsıl ile olduğu gibi; senin ve benim gibi bir âminin –velev hissetmezse– namazı, büyük bir velinin namazı gibi şu nurdan bir hissesi var, şu hakikatten bir sırrı vardır, velev şuurun taalluk etmezse. Fakat derecata göre inkişaf ve tenevvürü ayrı ayrıdır. Nasıl bir hurma çekirdeğinden, tâ mükemmel bir hurma ağacına kadar ne kadar meratib bulunur. Öyle de namazın derecatında da daha fazla meratib bulunabilir. Fakat bütün o meratibde, o hakikat-i nuraniyenin esası bulunur.

اللَّهُمَّ صَلِّ وَسَلِّمْ عَلَى مَنْ قَالَ «الصلوة عِمَادُ الدِّينِ» وَعَلَى آلِهِ
وَصَحْبِهِ أَجْمَعِينَ

Yirmi Birinci Söz'ün İkinci Makamı

Kalbin beş

yarasına beş merhemî tazammun eder.

اللَّهُمَّ صَلِّ وَسَلِّمْ عَلَى رَسُوْلِكَ الْوَحْدَانِ وَالْوَاحِدِ
وَعَلَى آلِهِ وَصَحْبِهِ أَجْمَعِينَ
وَعَلَى رَسُوْلِكَ الْوَحْدَانِ وَالْوَاحِدِ
وَعَلَى آلِهِ وَصَحْبِهِ أَجْمَعِينَ

Ey maraz-ı

vesvese ile müptela! Biliyor musun vesvesen neye benzer? Musibete benzer. Ehemmiyet verdikçe şişer, ehemmiyet vermezsən söner. Ona büyük nazarıyla baksan büyür. Küçük görsen küçülür. Korksan ağırlaşır, hasta eder. Havf etmezsən hafif olur, mahfî kalır. Mahiyetini bilmezsən devam eder, yerleşir. Mahiyetini bilsen, onu tanısan gider. Öyle ise şu musibetli vesvesenin aksam-ı kesîresinden kesîrü'l-vuku olan yalnız beş vechini beyan edeceğim. Belki sana ve bana şifa olur. Zira şu vesvese öyle bir şeydir ki cehil onu davet eder, ilim onu tard eder. Tanımazsan gelir, tanısan gider.

Birinci Vecih

Birinci

yara, şeytan evvela şüpheyi kalbe atar. Eğer kalp kabul etmezse şüpheden şetme döner. Hayale karşı şetme benzer bazı pis hatıraları ve münafî-i edep çirkin halleri tasvir eder. Kalbe “Eyvah!” dedirtir, yeise düşürtür. Vesveseli adam zanneder ki kalbi, Rabb'ine karşı sû-i edepte bulunuyor. Müthiş bir halecan ve heyecan hisseder. Bundan kurtulmak için huzurdan kaçır, gaflete dalmak ister.

Bu yaranın

merhemî budur:

Bak ey

bîçare vesveseli adam! Telaş etme. Çünkü senin hatırına gelen şetim değil belki tahayyüldür. Tahayyül-ü küfür, küfür olmadığı gibi tahayyül-ü şetim dahi şetim değildir. Zira mantıkça tahayyül, hüküm değildir. Şetim ise hükümdür. Hem bununla beraber o çirkin sözler, senin kalbinin sözleri değil. Çünkü senin kalbin ondan müteessir ve müteessiftir. Belki kalbe yakın olan lümme-i şeytanîden geliyor. Vesvesenin zararı, tevehhüm-ü zarardır. Yani onu zararlı tevehhüm etmekle kalben mutazarrır olmaktır. Çünkü hükümsüz bir tahayyülü hakikat tevehhüm eder. Hem şeytanın işini kendi kalbine mal eder. Onun sözünü, ondan zanneder. Zarar anlar, zarara düşer. Zaten şeytanın da istediği odur.

İkinci Vecih

Budur ki:

Manalar kalpten çıktıkları vakit, suretlerden çıplak olarak hayale girerler, oradan suretleri giyerler. Hayal ise her vakit bir sebep tahtında bir nevi suretleri nesceder. Ehemmiyet verdiği şeyin suretlerini yol üstünde bırakır. Hangi mana geçse ya ona giydirir ya takar ya bulaştırır ya perde eder. Eğer manalar münezzehe ve temiz iseler, suretler mülevves ve rezil ise giymek yoktur fakat temas var. Vesveseli adam, teması telebbüsle iltibas eder. "Eyvah!" der. "Kalbim ne kadar bozulmuş. Bu sefillik, bu hisset-i nefis, beni matrud eder." Şeytan onun şu damarından çok istifade eder.

Şu yaranın

merhemi şudur:

Dinle ey

bîçare! Nasıl ki senin namazın edeb-i nezihanesinin vesilesi olan zahirî taharete, batnının batnındaki necaset ona tesir etmez ve bozmaz. Öyle de maânî-i mukaddesenin suret-i mülevveseye mücavereti zarar etmez. Mesela, sen âyât-ı İlahiyeyi tefekkür ediyorsun. Birden bir maraz, ya bir iştiha ya bevl gibi bir emr-i müheyyic şiddetle senin hissine dokunuyor. Elbette senin hayalin, deva-i illet ve kaza-i hâcetin levazımatını görecektir, bakacak, onlara münasip süflî suretleri nescedecek. Ve gelen manalar ortalarından geçecekler. Geçecekler ne beis vardır, ne televvüs var ve ne zarar var ve ne hatar var. Yalnız hatar ise hasr-ı nazardır, zann-ı zarardır.

Üçüncü Vecih

Budur ki:

Eşya mabeynlerinde, bazı münasebat-ı hafiye bulunur. Hattâ hiç ümit etmediğin şeyler

içinde münasebet ipleri bulunur. Ya bizzat bulunur veya senin hayalin, meşgul olduğu sanata göre o ipleri yapmış, onları birbiriyle bağlamış. Şu sırr-ı münasebettendir ki bazen bir mukaddes şeyi görmek, bir mülevves şeyi hatıra getirir.

Fenn-i

beyanda beyan olunduğu gibi "Hariçte uzaklık sebebi olan zıddiyet ise hayalde sebeb-i kurbiyettir." Yani iki zıddın suretlerinin cem'ine vasıta, bir münasebet-i hayaliyedir. Bu münasebetle gelen tahattura, tedai-yi efkâr tabir edilir. Mesela, sen namazda, münâcatta, Kâbe karşısında, huzur-u İlahîde iken âyâtı tefekkürde olduğun bir halde; şu tedai-yi efkâr, seni tutup en uzak malayaniyat-ı rezileye sevk eder.

Senin başın,

böyle bir tedai-yi efkâra müptela ise sakın telaş etme. Belki intibaha geldiğin anda, dön. "Aman ne kusur ettim!" deyip tetkikle meşgul olup durma. Tâ o zayıf münasebet, senin dikkatinle kuvvet peyda etmesin. Zira teessür gösterdikçe, ehemmiyet verdikçe, senin o zayıf tahatturun melekeye döner. Bir maraz-ı hayalî olur. Korkma, maraz-ı kalbî değil. Şu nevi tahattur ise galiben ihtiyarsızdır. Hususan hassas asabîlerde daha galiptir. Şeytan, şu nevi vesvesenin madenini

çok işlettirir. Şu yaranın merhemi şudur ki:

Tedai-yi

efkâr, galiben ihtiyarsızdır. Onda mes'uliyet yoktur. Hem tedaide, mücaveret var;

temas ve ihtilat yoktur. Onun için efkârın keyfiyetleri, birbirine sirayet etmez, birbirine zarar vermez. Nasıl ki şeytan ile melek-i ilham, kalp taraflarında mücaveretleri var ve fücûr ve ebrarın karabetleri ve bir meskende durmaları, zarar vermez. Öyle de tedai-yi efkâr sâikasıyla istemediğin pis hayalat, gelip nezih efkârın içine girse zarar vermez. Meğer kasden olsa veya zarar zannıyla onunla ziyade meşgul olsa. Hem bazen kalp yoruluyor. Fikir, kendini eğlendirmek için rastgele bir şeyle meşgul olur. Şeytan fırsat bulur, pis şeyleri önüne seriyor, sürüyor.

Dördüncü Vecih

Amelin en

iyi suretini taharriden neş'et eden bir vesvesedir ki takva zannıyla teşeddüd ettikçe hal ona şiddetlenir. Hattâ bir dereceye varır ki o adam amelin daha evlâsını ararken harama düşer. Bazen bir sünnetin araması, bir vâcibi terk ettiriyor. "Acaba amelim sahih oldu mu?" der, iade eder. Bu hal devam eder. Gayet yeise düşer. Şeytan şu halinden istifade eder, onu yaralar.

Şu yaranın

iki merhemi var:

Birinci

merhem: Bu gibi

vesvese Ehl-i İtizal'e lâyıktır. Çünkü onlar derler: "Medar-ı teklif olan ef'al ve eşya, kendi zatında, âhiret itibarıyla ya hüsnü var; sonra o hüsnü binaen emredilmiş veya kubhu var; sonra ona binaen nehyedilmiş. Demek eşyada, âhiret ve hakikat nokta-i nazarında olan hüsnü ve kubuh zatîdir; emir ve nehy-i İlahî ona tabidir." Bu mezhebe göre insan, her işlediği amelde şöyle bir vesvese gelir: "Acaba amelim nefsü'l-emirdeki güzel surette yapılmış mıdır?"

Amma

mezheb-i hak olan Ehl-i Sünnet ve Cemaat derler ki: Cenab-ı Hak bir şeye emreder, sonra hasen olur. Nehyeder, sonra kabih olur. Demek emir ile güzellik, nehy ile çirkinlik tahakkuk eder. Hüsnü ve kubuh mükellefin ittılâına bakar ve ona göre takarrur eder. Şu hüsnü ve kubuh ise surî ve dünyaya bakan yüzünde değil

belki âhirete bakan yüzdedir.

Mesela, sen

namaz kıldın veya abdest aldın. Halbuki namazını ve abdestini fesada verecek bir sebep, nefsü'l-emirde varmış. Lâkin sen ona hiç muttali olmadın. Senin namazın ve abdestin hem sahihtir hem hasendir. Mutezile der: "Hakikatte kabih ve fâsiddir. Lâkin senden kabul edilir. Çünkü cehlin var, bilmedin ve özrün var." Öyle ise Ehl-i Sünnet mezhebine göre, zahir-i şeriata muvafık olarak işlediğin ameline: "Acaba sahih olmuş mu?" deyip vesvese etme. Fakat "Kabul olmuş mu?" de; gururlanma, ucbe girme.

İkinci

merhem: Dinde harec

yoktur. لَا حَرَجَ فِي الدِّينِ Madem dört mezhep haktır. Madem istiğfara müncer olan derk-i kusur ise gurura müncer olan hüsn-ü amelin rü'yetine –böyle vesveseli adama– müreccahtır. Yani böyle vesveseli adam, amelini güzel görüp gurura düşmektense amelini kusurlu görse, istiğfar etse daha evlâdır.

Madem

böyledir, sen vesveseyi at. Şeytana de ki: Şu hal, bir harecdir. Hakikat-i hale muttali olmak güçtür. Dindeki yüsre münafîdir. لَا حَرَجَ فِي الدِّينِ §

كَذَّبَينَ يُسْرًا esasına muhaliftir. Elbette böyle amelim bir mezheb-i hakka muvafık gelir. O bana kâfidir. Hem lâekall ben aczimi itiraf ederek ibadeti lâıyık-ı vechile eda edemediğimden istiğfar ve tazarru ile merhamet-i İlahiyeye dehalet edip kusurum affolunmak, kusurlu amelim kabul olunmak için mütezellilane bir niyaza vesiledir.

Beşinci Vecih

Mesail-i

imaniyede şüphe suretinde gelen vesvesedir. Bîçare vesveseli adam, bazen tahayyülü, taakkul ile iltibas eder. Yani hayale gelen bir şüpheyi, akla girmiş bir şüphe tevehhüm edip itikadına halel gelmiş zanneder. Hem bazen tevehhüm ettiği bir şüpheyi, imana zarar veren bir şek zanneder. Hem bazen tasavvur ettiği bir şüpheyi, tasdik-i aklîye girmiş bir şüphe zanneder. Hem bazen bir emr-i küfrîde tefekkürü, küfür zanneder. Yani dalaletin esbabını anlamak suretinde kuvve-i müfekkirenin cvelanını ve tetkikatını ve bîtarafane muhakemesini, hilaf-ı iman zanneder.

İşte

telkinat-ı şeytaniyenin eseri olan şu zanlardan ürkerek “Eyvah! Kalbim bozulmuş, itikadıma halel gelmiş.” der. O haller, galiben ihtiyarsız olduğundan cüz-i ihtiyarîsiyle ıslah edemediğinden yeise düşer.

Bu yaranın

merhemi şudur ki:

Tahayyül-ü

küfür, küfür olmadığı gibi tevehhüm-ü küfür dahi küfür değildir. Tasavvur-u dalalet, dalalet olmadığı gibi tefekkür-ü dalalet dahi dalalet değildir. Çünkü hem tahayyül hem tevehhüm hem tasavvur hem tefekkür; tasdik-i aklîden ve iz'an-ı kalbîden ayırırlar, başkadırlar. Onlar bir derece serbesttirler. Cüz-i ihtiyariyeyi pek dinlemiyorlar. Teklif-i dinî altına çok giremiyorlar. Tasdik ve iz'an, öyle değiller. Bir mizana tabidirler. Hem tahayyül, tevehhüm, tasavvur, tefekkür nasıl ki tasdik ve iz'an değiller. Öyle de şüphe ve tereddüt sayılmazlar. Fakat eğer lüzumsuz tekrar ede ede müstekar bir hale gelse o vakit hakiki bir nevi şüphe, ondan tevellüd edebilir. Hem bîtarafane muhakeme namıyla veya insaf namına deyip şıkk-ı muhalifi iltizam ede ede, tâ öyle bir hale gelir ki ihtiyarsız taraf-ı muhalifi iltizam eder. Ona vâcib olan hakkın iltizamı kırılır. O da tehlikeye düşer. Hasmın veya şeytanın bir vekil-i fuzulîsi olacak bir halet, zihninde takarrur eder.

Şu nevi

vesvesenin en mühimmi budur ki: Vesveseli adam, imkân-ı zatî ile imkân-ı zihniyi birbiriyle iltibas eder. Yani bir şeyi zatında mümkün görse o şeyi zihnen

dahi mümkün ve aklen meşuk tevehhüm eder. Halbuki ilm-i kelâmın kaidelerindendir ki imkân-ı zatî ise yakîn-i ilmîye münafî değil ve zaruret-i zihniyeye zıddiyeti yoktur. Mesela, şu dakikada Karadeniz'in yere batması, zatında mümkündür ve o imkân-ı zatî ile muhtemeldir. Halbuki yakînen, o denizin yerinde olduğunu hükmediyoruz, şüphesiz biliyoruz. Ve o ihtimal-i imkânî ve o imkân-ı zatî, bize şek vermez, bir şüphe getirmez, yakînimizi bozmaz. Mesela, şu güneş zatında mümkündür ki bugün gurûb etmesin veya yarın tulû etmesin. Halbuki bu imkân yakînimize zarar vermez, şüphe getirmez.

İşte bunun

gibi mesela, hakaik-i imaniyeden olan hayat-ı dünyeviyenin gurûbuna ve hayat-ı uhreviyenin tulûuna, imkân-ı zatî cihetinde gelen vehimler, yakîn-i imanîye zarar vermez. Hem لَا عَيْبَ لَهُ لَوْلَا حَقِّقَ مَالِ الْغَيْرِ النَّاشِئِ عَنْ ° yani “Bir delilden neş'et etmeyen bir ihtimalin hiç ehemmiyeti yoktur.” olan kaide-i meşhure hem usûlü'd-din hem usûlü'l-fıkhın kaide-i

mukarreresindendir.

Eğer desen: Bu derece mü'minlere muzır ve müz'ic olan vesvese, ne hikmete binaen bize bela olmuş?

Elcevap: İfrata varmamak hem galebe çalmamak şartıyla asl-ı vesvese; teyakkuza sebeptir, taharriye dâîdir, ciddiyete vesiledir. Lâkaytlığı atar, tehavünü def'eder. Onun için Hakîm-i Mutlak, şu dâr-ı imtihanda, şu meydan-ı müsabakada bize bir kamçı-yı teşvik olarak vesveseyi şeytanın eline vermiş. Beşerin başına vuruyor. Şayet ziyade incitse Hakîm-i Rahîm'e şekva etmeli اَعُوْذُ بِاللّٰهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيْمِ demeli.

[1] **Hâşiye:** Bu makam, bir bağda bir zata bir derstir ki bu tarz ile beyan edilmiş.

Kaynak: <http://www.hizmetvakfi.org/risaleinur/>